

Algorytmy genetyczne

(seminarium)

prowadzący: dr inż. Halina Kwaśnicka

termin: środa, 11¹⁵ – 13⁰⁰

data: 2000.05.10

autor:

Marcin Wściubiak

nr ind. 82443

informatyka, semestr 6.

Ewolucyjna optymalizacja wielokryterialna

1. Podstawowe pojęcia

Z problemem **optymalizacji wielokryterialnej** mamy do czynienia wówczas, gdy w zadaniu decyzyjnym trzeba jednocześnie uwzględnić kilka funkcji celu.

Możliwe rozwiązania zadania optymalizacji klasyfikuje się jako rozwiązania **zdominowane** i **niezdominowane (paretooptymalne)**.

Dla zadania **maksymalizacji** zestawu k funkcji celu

$$f(x) = (f_1(x), f_2(x), \dots, f_k(x))$$

rozwiązanie x jest **zdominowane**, jeśli istnieje dopuszczalne rozwiązanie y nie gorsze od x , tzn. dla każdej funkcji celu f_i

$$f_i(x) \leq f_i(y) \quad (i=1, \dots, k)$$

w przeciwnym wypadku: x – rozwiązanie **niezdominowane (paretooptymalne)**.

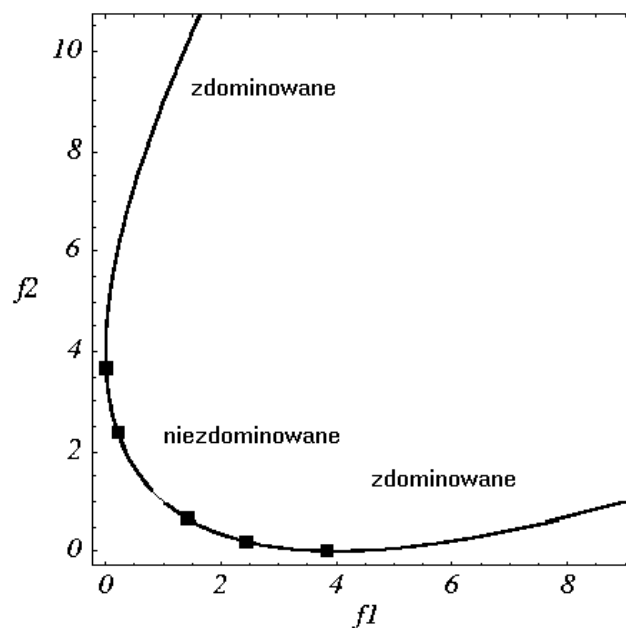
Dla zadania **minimalizacji** zestawu k funkcji celu

$$f(x) = (f_1(x), f_2(x), \dots, f_k(x))$$

rozwiązanie x jest **zdominowane**, jeśli istnieje dopuszczalne rozwiązanie y nie gorsze od x , tzn. dla każdej funkcji celu f_i

$$f_i(y) \leq f_i(x) \quad (i=1, \dots, k)$$

w przeciwnym wypadku: x – rozwiązanie **niezdominowane (paretooptymalne)**.

Rys. 1. Rozwiązania zdominowane i niezdominowane dla zadania minimalizacji.

2. Wybrane metody

Podejścia tradycyjne:

- Metoda ważonych celów (*Weighting Method*)
- Metoda ograniczeń (*Constraint Method*)

Algorytmy ewolucyjne:

- VEGA: *Vector Evaluated Genetic Algorithm* (Schaffer 1985).
- HLGA: *Hajela's and Lin's Weighting-based Genetic Algorithm* (1992).
- FFGA: *Fonseca's and Fleming's Multiobjective Genetic Algorithm* (1993).
- NPGA: *The Niche'd Pareto Genetic Algorithm* (Horn, Nafpliotis, Goldberg 1994).
- NSGA: *The Nondominated Sorting Genetic Algorithm* (Srinivas, Deb 1994).
- SPEA: *The Strength Pareto Evolutionary Algorithm* (Zitzler, Thiele 1999).

W niniejszym opracowaniu umieszczono krótki opis metody ważonych celów oraz algorytmów VEGA i SPEA. Dokładne opisy wszystkich wymienionych metod i algorytmów można znaleźć w [1].

3. Metoda ważonych celów

Metoda ważonych celów polega na sprowadzeniu zadania wielowymiarowego do zadania jednowymiarowego, tzn. połączeniu poszczególnych funkcji celu f_i w jedną funkcję celu F :

$$F(x) = \sum_{i=1}^k w_i f_i(x)$$

gdzie:

- k – ilość funkcji celu;
- x – wektor rozwiązań;
- w_i – wagi takie, że:

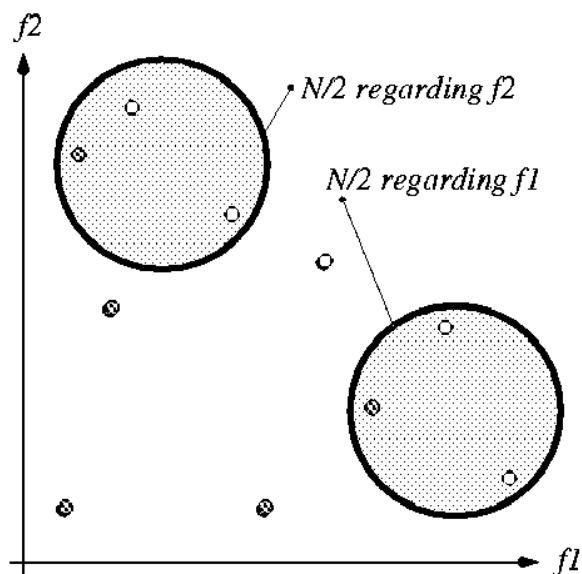
$$w_i \in [0, 1] \quad \text{oraz} \quad \sum_{i=1}^k w_i = 1$$

(różne wektory wag dają różne rozwiązania paretooptymalne)

Uzyskaną w ten sposób funkcję F optymalizuje się przy użyciu standardowych metod optymalizacji z jedną funkcją celu. Podstawową wadą omawianej metody jest problem w doborze odpowiednich wartości wag dla poszczególnych kryteriów (co wpływa ujemnie na jakość uzyskanych rozwiązań).

4. Vector Evaluated Genetic Algorithm

Pomysł, zastosowany w algorytmie VEGA, polega na podziale populacji na k podpopulacji o jednakowych liczebnościach (k –ilość celów). Selekcja wewnątrz każdej podpopulacji jest przeprowadzana niezależnie (każda podpopulacja odpowiada za inne kryterium), ale kojarzenie i krzyżowanie przekracza granice podpopulacji (obejmuje całą populację).

Rys 2. Podział populacji na podpopulacje dla dwóch kryteriów.

Podstawową **zaletą** algorytmu jest łatwość w implementacji. Zasadniczą **wadą** jest tendencja do pomijania rozwiązań pośrednich (dobrych ze względu na każde kryterium, ale nie najlepszych ze względu na żadne z nich z osobna).

Użyte oznaczenia

- t – numer pokolenia
 P_t – populacja w t -tym pokoleniu
 P' – populacja tymczasowa (*mating pool*)
 k – ilość kryteriów

Algorytm VEGA

- Parametry wejściowe: N – rozmiar populacji
 T – maksymalna ilość pokoleń
 p_c – prawdopodobieństwo krzyżowania
 p_m – prawdopodobieństwo mutacji
- Wynik: A – zbiór rozwiązań niezdominowanych

Krok 1: **Inicjalizacja** (wygenerowanie populacji początkowej P_0)

Niech $P_0 = \emptyset$ oraz $t=0$. Dla $i=1, \dots, N$ wykonaj

- Wylosuj osobnika i .
- Dodaj osobnika i do zbioru P_0 .

Krok 2: **Wyznaczenie dopasowania i selekcja**: $P'_t = \emptyset$. Dla $i=1, \dots, k$ wykonaj

- Dla każdego osobnika $i \in P_t$ oblicz jego dopasowanie w oparciu o funkcję celu f_i .
- Dla $j=1, \dots, N/k$ wybierz osobnika i z P_t i dodaj go do P' .

Krok 3: **Rekombinacja**: Niech $P'' = \emptyset$. Dla $i=1, \dots, N/2$ wykonaj

- Wybierz dwa osobniki $i, j \in P'$ i usuń je z P' .
- Skrzyżuj osobniki i i j ; wynik: osobniki k i l .
- Dodaj k, l do P'' z prawdopodobieństwem p_c (w przeciwnym wypadku do P'' dodaj osobniki i, j).

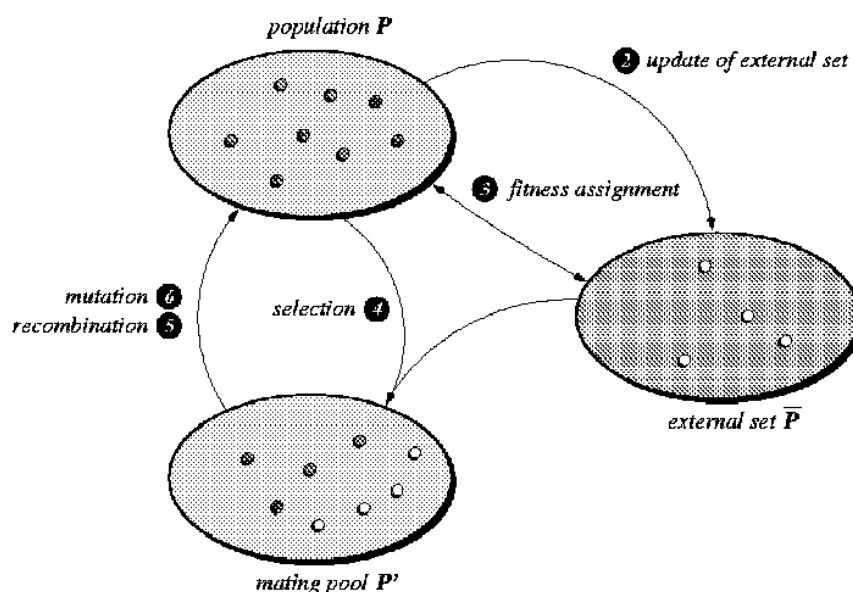
Krok 4: **Mutacja**: Niech $P''' = \emptyset$. Dla każdego osobnika $i \in P''$ wykonaj

- Zmutuj osobnika i z prawdopodobieństwem p_m . Wynik: osobnik j .
- Dodaj osobnika j do zbioru P''' .

Krok 5: **Zakończenie**: Niech $P_{t+1} = P'''$ i $t=t+1$. Jeśli $t \geq T$ to zakończ (wynik: $A =$ rozwiązania niezdominowane z populacji P_t), w przeciwnym wypadku powrót do kroku 2.

5. Strength Pareto Evolutionary Algorithm

Cechą charakterystyczną algorytmu SPEA jest fakt, że osobniki reprezentujące rozwiązania niezdominowane (wśród dotychczas rozważonych rozwiązań) są przechowywane w oddzielnym zbiorze (tzw. zbiór zewnętrzny). Ponadto, wartość przystosowania osobnika należącego do populacji zależy wyłącznie od tego, w jakim stopniu jest zdominowany przez osobniki ze zbioru zewnętrznego; to, czy osobniki z populacji są przez siebie zdominowane, jest nieistotne. Wszystkie osobniki ze zbioru zewnętrznego biorą udział w selekcji. Liczność zbioru zewnętrznego jest redukowana do wymaganej poprzez clustering, bez utraty informacji o przebiegu frontu paretooptimalnego.

Rys. 3. Schematyczny przebieg działania algorytmu SPEA.

Niewątpliwą **zaletą** algorytmu SPEA jest to, że w przeciwieństwie do algorytmu VEGA, algorytm nie pomija rozwiązań pośrednich, dobrze oddając przebieg frontu paretooptimalnego. Zasadniczą **wadą** jest duża złożoność obliczeniowa algorytmu (szczególnie czasochłonna jest procedura wyznaczenia dopasowania osobnika – konieczny jest przegląd zupełny zbioru zewnętrznego).

Użyte oznaczenia

- t – numer pokolenia
 P_t – populacja w t -tym pokoleniu
 $\bar{P}_t$ – zbiór zewnętrzny (*external set*)
 $\bar{P}'$ – tymczasowy zbiór zewnętrzny
 P' – populacja tymczasowa (*mating pool*)

Algorytm SPEA

- Parametry wejściowe: N – rozmiar populacji
 $\bar{N}$ – maksymalny rozmiar zbioru zewnętrznego
 T – maksymalna ilość pokoleń
 p_c – prawdopodobieństwo krzyżowania
 p_m – prawdopodobieństwo mutacji
- Wynik: A – zbiór rozwiązań niezdominowanych

Krok 1: **Inicjalizacja:** Wygeneruj populację początkową P_0 (patrz krok 1 algorytmu VEGA) oraz pusty zbiór zewnętrzny $\bar{P}_0 = \emptyset$. Niech $t=0$.

Krok 2: **Uzupełnienie zbioru zewnętrznego:** Niech $\bar{P}' = \bar{P}_t$.

- Skopiuj do $\bar{P}'$ osobniki z populacji P_t , niezdominowane przez inne osobniki z populacji P_t .
- Usuń z $\bar{P}'$ osobniki zdominowane przez inne osobniki z $\bar{P}'$.
- Zredukuj licznosc zbioru $\bar{P}'$ do $\bar{N}$ przez clustering; wynik: $\bar{P}_{t+1}$.

Krok 3: **Wyznaczenie dopasowania:** Oblicz wartość dopasowania F osobników w P_t i $\bar{P}_t$ przy użyciu algorytmu opisanego dalej.

Krok 4: **Selekcja:** Niech $P' = \emptyset$. Dla $i=1, \dots, k$ wykonaj

- Wybierz losowo dwa osobniki $\mathbf{i}, \mathbf{j} \in P_t + \bar{P}_t$.
- Jeśli $F(\mathbf{i}) < F(\mathbf{j})$ to $P' = P' + \{\mathbf{i}\}$, w przeciwnym wypadku $P' = P' + \{\mathbf{j}\}$ (wartość przystosowania jest tu minimalizowana).

Krok 5: **Rekombinacja:** patrz krok 3 algorytmu VEGA (wynik: P'').

Krok 6: **Mutacja:** patrz krok 4 algorytmu VEGA (wynik: P''').

Krok 7: **Zakończenie:** Niech $P_{t+1} = P'''$ i $t=t+1$. Jeśli $t \geq T$ to zakończ (wynik: $A =$ rozwiązania niezdominowane z populacji P_t), w przeciwnym wypadku powrót do kroku 2.

Wyznaczenie dopasowania w algorytmie SPEA

Każdemu osobnikowi $\mathbf{i} \in \bar{P}_t$ (należącemu do zbioru zewnętrznego) przypisuje się wartość rzeczywistą $S(\mathbf{i}) \in [0,1)$, zwaną **siłą**. Siła osobnika $\mathbf{i}$ jest proporcjonalna do liczby osobników $\mathbf{j} \in P_t$ (należących do populacji), reprezentujących rozwiązania zdominowane przez rozwiązanie reprezentowane przez osobnika $\mathbf{i}$:

$$S(i) = \frac{n}{N+1}$$

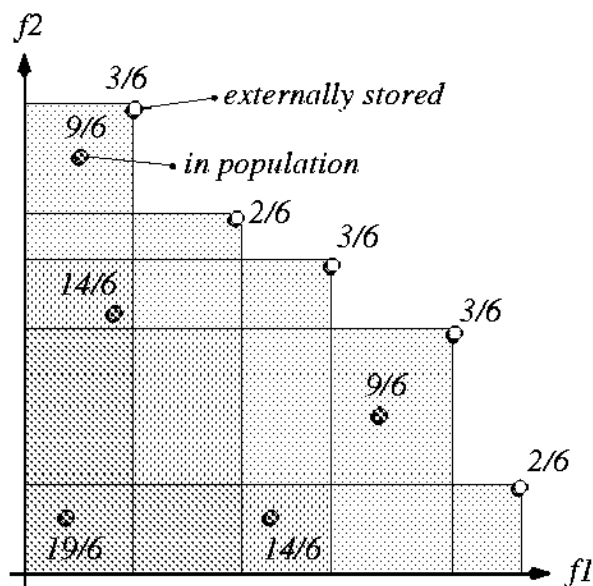
gdzie:

- $S(\mathbf{i})$ – siła osobnika $\mathbf{i}$
- n – liczba osobników w populacji zdominowanych przez osobnika $\mathbf{i}$
- N – liczebność populacji

Wartość przystosowania osobnika $\mathbf{i}$ jest równa jego sile:

$$F(\mathbf{i}) = S(\mathbf{i})$$

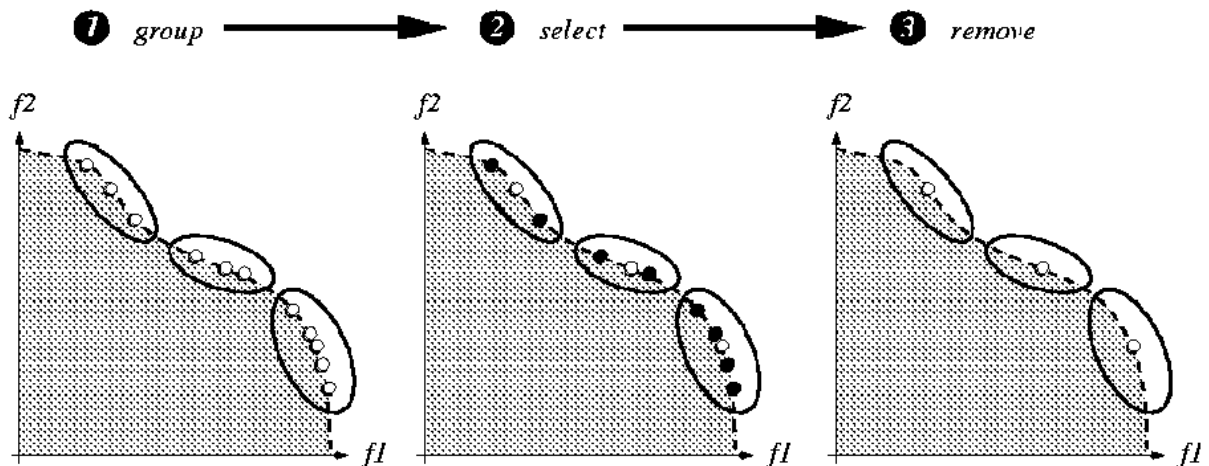
Przystosowanie osobnika $\mathbf{j} \in P_t$ (należących do populacji) oblicza się jako powiększoną o 1 sumę sił wszystkich osobników $\mathbf{i} \in \bar{P}_t$ (należących do zbioru zewnętrznego) reprezentujących rozwiązania dominujące nad rozwiązaniem reprezentowanym przez osobnika $\mathbf{j}$. Dodanie 1 ma na celu zapewnienie, że osobniki należące do zbioru zewnętrznego $\bar{P}_t$ będą miały lepszą wartość przystosowania od osobników z populacji P_t .

Rys. 4. Przykładowe wartości przystosowania dla zadania maksymalizacji.

Redukcja zbioru zewnętrznego przez clustering

W przypadku, gdy rozmiar zbioru zewnętrznego $\bar{P}_t$ przekracza dopuszczalną wartość $\bar{N}$, konieczne jest jego zredukowanie. Aby nie stracić informacji o przebiegu frontu paretooptimalnego, wybór elementów do usunięcia nie może być przypadkowy. Przebieg kolejnych etapów redukcji zilustrowano i opisano poniżej.

Rys. 5. Redukcja zbioru zewnętrznego przez clustering.

Kolejnymi etapami redukcji zbioru zewnętrznego są:

- zgrupowanie osobników w $\bar{N}$ klastrów (w obrębie jednego klastra umieszcza się osobniki reprezentujące położone blisko siebie rozwiązania);
- wybór jednego reprezentanta dla danego klastra (najczęściej osobnika położonego w centralnym punkcie klastra);
- usunięcie wszystkich osobników z wyjątkiem wybranych wcześniej reprezentantów poszczególnych klastrów.

6. Literatura

- [1] Zitzler E.: *Evolutionary Algorithms for Multiobjective Optimization: Methods and Applications*, Zürich 1999 (praca doktorska).
- [2] Michalewicz Z.: *Algorytmy genetyczne + struktury danych = programy ewolucyjne*, WNT 1999; s. 205–206.
- [3] Goldberg D.: *Algorytmy genetyczne i ich zastosowania*, WNT 1998; s. 212–217.

Pracę doktorską i inne publikacje E. Zitzlera można znaleźć pod adresem:
<http://www.tik.ee.ethz.ch/~zitzler>

Publikacje dotyczące zastosowań optymalizacji wielokryterialnej:
<http://www.lania.mx/~ccoello/moo.htm>